

SHIRIN EBADIOVÁ

lekce 12

Lekce
o spravedlnosti
a respektu

Manuál pro pedagogy
JUNIOŘI / 1.-5. TŘÍDA

PEACEJAM
CZECH REPUBLIC

OBSAH

CÍLE.....	3
POZNEJ ÍRÁN.....	4
ŽIVOTNÍ PŘÍBĚH.....	5
PROJEKT CTNOSTI.....	9
NOVÁ DOVEDNOST.....	10
REFLEXE.....	11
VÝZVA K AKCI.....	12
ROZŠIŘUJÍCÍ AKTIVITY.....	14
ZDROJE.....	18
O KOM JSOU DALŠÍ LEKCE?.....	19

K LEKCI PATŘÍ

HRA

PREZENTACE
(POWER POINT)

OBRAZOVÉ
PŘÍLOHY

SHIRIN EBADIOVÁ

LEKCE O spravedlnosti a respektu

V této lekci se žáci dozvědí o životě Shirin Ebadiové z Íránu, která získala Nobelovu cenu míru v r. 2003 za to, že hájila práva žen a dětí na Blízkém východě.

CÍLE

Český jazyk a literatura:

- › Porozumění nové slovní zásobě (5 výrazům) a její uplatnění ve vhodných odpovědích na diskusní otázky při společném čtení.
- › Seznámení se s životním příběhem Shirin Ebadiové a schopnost přiblížit ho v odpovědích na otázky, které pokládá učitel při společném čtení.
- › Schopnost napsat věty ve správném pořadí, bez pravopisných a gramatických nedostatků a sdílet svůj příspěvek s ostatními.

Zeměpis, dějepis:

- › Určení země a kontinentu, z nichž Shirin Ebadiová pochází, a seznámení se se základními informacemi o státních symbolech, krajině, obyvatelích, fauně a flóře této oblasti.

Osobnostní a sociální výchova:

- › Osvojení znalosti a dovednosti spojené se spravedlností a respektujícím přístupem.

Občanská nauka a základy společenských věd

- › Porozumění problematice lidských práv a spravedlnosti a schopnost hájit práva dětí ve své komunitě.

POZNEJ ÍRÁN

Použijte mapu Blízkého východu nebo glóbus a ukažte, kde leží Írán.

Shirin Ebadiová pochází z Íránu. Írán leží na Blízkém východě, hraničí se sedmi státy a je obklopen řadou vodních ploch.

Diskusní otázky:

- › Kde leží Írán? Ukažte jej na mapě.
- › Najděte na mapě naši zemi.
- › Máme to do Íránu blízko, nebo daleko?

Ukažte žákům fotografii Shirin Ebadiové a publikaci o Íránu s obrázkou krajiny, zvířat a obyvatel.

Diskusní otázky:

- › Co byste podle těchto obrázků řekli o Shirin Ebadiové a o Íránu?
- › Čím se liší krajina v Íránu a čím připomíná krajinu u nás?
- › Čím se podobají nebo jak se liší zvířata v porovnání se zvířaty žijícími u nás?
- › Čím se podobá a jak se liší způsob oblékání a strava?

Státními symboly Íránu jsou vlajka, státní znak a hymna.

Vlajka Íránu je tvořena listem o poměru stran 4:7 se třemi vodorovnými pruhy: zeleným, bílým a červeným. Ve středu vlajky, v bílém pruhu, je umístěn státní znak v červeném provedení. Při dolním okraji zeleného pruhu a při horním okraji červeného je stylizovaný bílý nápis Alláhu Akbar v arabském kufickém písmu, který se vždy 11× opakuje. Barvy pruhů jsou tradiční íránské barvy. Zelená symbolizuje islám, bílá mír a červená revoluci.

Státní znak Íránu tvoří čtyři malé půlměsíce obklopující svisle ležící čepel meče, nad kterou je umístěn znak arabského písma nazývaný tašdíd. Barva íránského znaku je zelená, je to barva islámu. Kresba znaku je stylizace Alláhova jména. Pět hlavních prvků znaku symbolizuje pět základních pilířů islámu a jejich svislá poloha naznačuje cestu k jedinému bohu.

Hymnou Íránu je píseň Sorude Melli. Hudbu složil Hassanem Riyahim a text napsal Aiadan Maroni. Tato hymna byla přijata v roce 1990, když nahradila hymnu Payandeh Bada Iran, používanou v éře Ajátolláha Chomejního mezi lety 1980 až 1990.

Jak se mluví v Íránu

Jediným úředním jazykem Íránské islámské republiky je perština. Je to indoevropský jazyk patřící do jihozápadní skupiny íránských jazyků. Jejím východním dialektem, tj. daríjštinou, se hovoří také v Afghánistánu a Pákistánu.

[znak](#)

[hymna](#)

[jazyk](#)

Shirin Ebadiová pochází z Íránu, a tak by nás určitě ráda pozdravila slovem „salaam“, což v perštině znamená „ahoj“. Zkusíme se žáky vyslovit: “salaam”.

ŽIVOTNÍ PŘÍBĚH

Dnes se dozvíme o jedné neobyčejné ženě, Shirin Ebadiové, která pochází z Íránu. Poznáme, jak Shirin vyrůstala a jak lidem v Íránu pomáhala řešit problémy v klidu a míru, bez násilí. Po seznámení se Shirin se i nám bude lépe dařit vytvářet u nás ve třídě klidnější a pohodovější prostředí.

Přečtete žákům nahlas následující příběh. Můžete ho doprovodit připravenou prezentací. Pro mladší žáky lze použít stolní hru (prezentace a hra viz QR kód na str. 2). Hru si děti mohou za výkladu učitele vyplnit rovnou nebo si na ní mohou na závěr hodiny vyzkoušet vědomosti získané poslechem.

NOBELOVA CENA MÍRU

Shirin Ebadiová získala Nobelovu cenu míru v roce 2003 za to, že hájila práva žen a dětí v oblasti Blízkého východu.

DĚTSTVÍ

Shirin Ebadiová se narodila 21. června 1947 v íránském Hamedanu, jednom z nejstarších měst na světě. Hamedan proslul nádherou svých zahrad a vodopádů. Tamější krajina je skalnatá a hornatá, a tak v Shirinině dětství nebyla nouze o bohatou sněhovou nadílku v zimě ani o mírné podnebí plné slunce v létě. Vyrůstala v milující rodině a jejich dům byl naplněn štěstím.

Čím je vaše bydliště pozoruhodné?

Kdysi dávno se Shirinin dědeček oženil s princeznou. Ta princezna však bohužel nemohla mít děti. Pro dědečka byla velká rodina velmi důležitá, a tak se oženil podruhé. Narodili se mu dva synové. Jedním z nich byl Shirinin tatínek, Mohammad Ebadi.

Shirinina maminka pocházela z bohaté rodiny. Rozprostírala se před ní řada skvělých příležitostí. Žila ve společnosti mnoha významných lidí, kteří ji vyprávěli dobrodružné příběhy ze svého života a o své práci. Už v dětství se rozhodla, že z ní bude lékařka, protože ji těšilo pomáhat lidem.

Když se Shirinini rodiče poprvé setkali, tatínek se do maminky zamiloval hned na první pohled. Brzy se vzali. V Íránu ale není samozřejmé, aby se dva lidé vzali jen proto, že se jeden druhému líbí. Někdy musí rodiny dvou zamilovaných potvrdit, zda jde o dobrou partii. Shirinina maminka a tatínek měli štěstí. Byli spolu šťastní a jejich rodiče se domnívali, že se k sobě hodí. Po svatbě se Shirinina maminka věnovala péči o manžela a výchově dětí.

Když byl Shirin jeden rok, rodina se z Hamedanu, rodiště obou rodičů, odstěhovala do íránského hlavního města Teheránu. Doslovný překlad Teheránu z perštiny, tedy jazyka, jímž mluví většina Íráčanů, zní „horký svah“.

Shirin vyrůstala se dvěma sestrami a jedním bratrem. Obývali rozlehlý dům s mnoha místnostmi. Uprostřed, mezi jeho obytnými částmi, bylo nádvoří, což je typické pro většinu starobyklých íránských domů. Na nádvoří byla krásná zahrada plná růží, lilií a dalších omamně vonících květin. Uprostřed dvorku se rozkládal menší rybníček s rybami. V létě se dětem občas vynášely ven postýlky, takže mohly spávat pod noční oblohou plnou hvězd.

Občas se stávalo, že se Shirin se sestrami a bratrem pohádali tak, jak tomu bývá u většiny sourozenců. Ječeli na sebe, a dokonce se i poprali. Shirinin tatínek byl neobyčejně klidný a mírumilovný člověk. Uměl se velmi dobře ovládat a nikdy nezvyšoval hlas. Když měly děti spory, prostě jen dál pokračoval ve své práci. Věděl, že si to nakonec vše samy vyřeší.

Už jste se někdy poprali s někým, kdo je stejně starý jako vy, např. s někým z příbuzenstva nebo kamarádem? Obrátili jste se na někoho z dospělých, nebo jste si to vyřešili sami?

Shirinina maminka se o své děti často bála. Kdykoli se opozdily byt jen o pět minut, čekala na ně před domem a trnula, že se jim přihodilo něco zlého. Samozřejmě že se jim nic nestalo. Prostě se jen vžily do hry a zapoměly na čas.

Když byla Shirin starší, její maminka bývala často nemocná. Bojovala s různými chorobami. Ve čtrnácti letech se jí vdala a odstěhovala nejstarší ze sester, a tak se Shirin stala nejstarším dítětem v domě. Začala si o maminku dělat starosti. Bála se, že může umřít, protože je často nemocná.

Večer, když nemohla usnout, někdy přemýšlela o tom, kdo by se po smrti maminky postaral o bratra a sestru. Každý večer se modlila a prosila Boha, aby jim maminku nebral, dokud bratr a sestra nevyrostou. Měla strach, že kdyby maminka zemřela, nepodařilo by se jí dostudovat, protože by se musela zhostit domácích povinností.

Trápilo vás někdy něco tak moc, že jste kvůli tomu nemohli spát?

Jednou se Shirin uchýlila do podkroví, aby se tam o samotě pomodlila. Modlila se za zdraví své maminky a za to, aby mohla nadále chodit do školy. Najednou ucítila v žaludku zvláštní pocit, který se šířil po celém těle. Nikdy dříve nic takového nezažila. Uvěřila, že je to boží odpověď na její modlitby. Ten zvláštní pocit ji zbavil veškerého strachu. Znovu pocítila lehkost a štěstí.

Od toho okamžiku v podkroví měla velmi silnou víru v Boha. Modlívala se každý večer. Zůstávala věrná islámu. Islámskou víru praktikovala po celý svůj život.

Z hluboké víry čerpala Shirin sílu do dalšího studia. Hodně ji podporoval také její tatínek. Pěstoval v ní sebedůvěru, která jí pomáhala vytrvat v pilné práci a studiu. Později se Shirin pustila do studia práva na Teheránské univerzitě.

Po studiích na univerzitě se Shirin Ebadiová v roce 1969 stala soudkyní, první v dějinách Íránu. Také při práci soudkyně pokračovala ve studiu a v roce 1971 se dopracovala k titulu z oblasti soukromého práva.

KONFLIKTY V ÍRÁNU

Vláda v Íránu se za dobu Shirinina dětství a dospívání několikrát změnila, stejně jako tomu bylo v mnoha dalších zemích. Shirin ještě ani nedokončila základní školu, když se vláda změnila poprvé. Stalo se tak v létě 1953. Její rodiče a prarodiče těžce nesli sesazení íránského premiéra, který stál v čele vlády. Objevila se totiž nová skupina lidí přesvědčená o tom, že moc patří jí, a nikoli premiérovi. Nový vůdce Íránu si říkal íránský šáh, neboli vládce.

V průběhu let se Íránci začali zlobit a znepokojovat, protože šáh se o obyvatele své země příliš nestaral. Dovolil např. cizím zemím vydělávat na íránské ropě a dalších přírodních zdrojích. Íránci však tyto prostředky chtěli využít k vylepšení životních podmínek u nich v zemi.

Ropa je přírodní zdroj, což znamená, že vznikla v přírodě. Využívá se po celém světě, pohání automobily, vyhřívá domácnosti a slouží k výrobě elektřiny. Írán je čtvrtým největším producentem ropy na světě. Jak myslíte, že to tuto zemi ovlivňuje?

Postupně byli Íránci ze šáhova vedení velmi nešťastní. Rozhodli se, že chtějí jiného vládcce a jiný typ vlády. V roce 1979 proběhla revoluce proti šáhovi a způsobu jeho vlády.

V čele revoluce stál Ayatollah Khomeini [*vyslovujte: ajatolah khomejný*]. Íránský národ Ayatollaha silně podporoval, protože byl kvůli šáhovi velmi nešťastný.

Bohužel však ani revoluce nevedla v zemi ke změnám k lepšímu, ačkoli v to všichni doufali. S novou vládou přišli lidé o řadu svých práv, např. svobodu slova a shromažďování, svobodu tisku a základní ženská práva.

Po revoluci v roce 1979 Ayatollah změnil vládu. Nové íránské zákony neumožňovaly ženám vykonávat soudcovskou funkci. Kvůli novým předpisům se Shirin i ostatní soudkyně musely své práce vzdát a namísto toho vzít zavděk místy sekretářek. Shirin se velmi zlobila. Práce ji netěšila, tím spíše, že do ní chodila ke stejnému soudu, kde dříve usedala do soudcovského křesla.

Shirin svou kariéru předčasně ukončila a po řadu let pracovala z domova. Doma napsala mnoho knih a vychovala dvě dcery. Zákon byl k ženám po revolučním roce 1979 po dlouhou dobu neúprosný. Nakonec jí ale povolili zastávat funkci právničky. Byla šťastná, že může znovu působit v oblasti práva.

Co dělají právníci? Jaký je rozdíl mezi právníkem a soudcem?

ÚSILÍ O MÍR

Jako právnička se Shirin ujala mnoha různých případů. Snažila se pomoci lidem, kteří přišli o svá práva po revoluci v roce 1979. Stala se z ní obhájkyň lidských práv. To znamená, že usilovala o spravedlnost pro ty, komu zabili jeho rodinu, a pro zneužívané děti. Pomáhala také hájit práva žen.

Co to znamená mít svobodu slova, shromažďování a tisku? Co jsou podle vás základní ženská práva? Co znamená být ochráncem lidských práv?

Napadají vás nějací lidé, zvířata, rostliny nebo místa, o které se staráte a které byste chtěli hájit?

V roce 2003 Shirin Ebadiová získala Nobelovu cenu míru za svou činnost v oblasti ochrany lidských práv v Íránu, zejména práv žen a dětí.

AKTUÁLNÍ SITUACE

Od roku 2009 žije Shirin z politických důvodů v emigraci. Protože i ze zahraničí kritizuje nespravedlivé íránské zákony, obává se, že by ji po návratu do Íránu uvěznili. Velmi se jí stýská po Íránu, přátelích a rodině. Shirin se nadále pilně věnuje práci v oblasti ochrany práv obyvatel Íránu. Hovoří s lidmi z celého světa a píše knihy o íránském dění.

Diskusní otázky:

- › **Koho si vzal Shirinin dědeček, když se poprvé oženil?**
- › **Shirin čerpala sílu do dalšího studia z hluboké víry. Co ještě jí pomáhalo vytrvat v pilné práci a studiu?**
- › **Shirinin tatínek byl neobyčejně klidný a mírumilovný člověk. Co dělal, když měly doma děti spory?**
- › **Když byla Shirin malá, v létě doma dětem občas vynášely postýlky ven, takže mohly spávat pod noční oblohou plnou hvězd. Jak se takovému spaní pod oblohou říká u nás?**
- › **Nové íránské zákony po roce 1979 neumožňovaly ženám vykonávat soudcovskou funkci. Co musela Shirin i ostatní soudkyně dělat?**
- › **Ze Shirin se stala obhájkyň lidských práv. Co to znamená?**

PROJEKT CTNOSTI

Úvod a diskuse

Na základě příběhu debatujte s žáky o ctnostech Shirin Ebadiové.

Jaké ctnosti vás napadají?

- SMYSL PRO SPRAVEDLNOST
- ODVAHA
- SOUCIT
- RESPEKT K OSTATNÍM
- SEBEJISTOTA

Případně jiné ctnosti, které vyplynou z debaty.

Zadání

I. Rozdělte žáky do malých skupin a nechte je vybrat si jedno slovo z výše uvedených. Žáci mají za úkol:

- › **Vysvětlit význam těchto výrazů.**
- › **Propojit význam ctností se svojí praktickou zkušeností – kdy ve svém okolí zaznamenali smysl pro spravedlnost, odvahu, soucit a respekt k ostatním?**
- › **Vyjmenovat osoby ve svém okolí, které jsou odvážné a zároveň soucitné, projevují respekt k ostatním a smysl pro spravedlnost.**
- › **Dokáží žáci sami u sebe rozpoznat tyto kvality?**

Vyzvěte je, aby si do příští lekce připravili svůj vlastní skupinový výstup (prezentaci, plakát...) na jedno z těchto témat.

nebo

II. Zaměřte se s žáky na jednu ctnost, např. SMYSL PRO SPRAVEDLNOST.

- › **Mohli byste uvést nějaké příklady SMYSLU PRO SPRAVEDLNOST u vás ve třídě?**
- › **Jak se projevuje SMYSL PRO SPRAVEDLNOST u vás doma?**
- › **Proč je SMYSL PRO SPRAVEDLNOST důležitý?**
- › **Jak by vám SMYSL PRO SPRAVEDLNOST mohl ve vašem životě pomoci?**

NOVÁ DOVEDNOST

ROZPOZNÁNÍ SPRAVEDLNOSTI

Když se Shirin Ebadiová rozzlobila kvůli ztrátě zaměstnání a poměrům v Íránu, začala o tom psát. Psala knihy, dopisy i články do novin. Psaní se pro ni stalo způsobem sebevyjádření a napomáhalo jí k lepšímu pocitu.

Do deníků si žáci zapíší něco o tom, co považují za nespravedlivé a co by chtěli změnit. Napíší také, jak by tuto nespravedlnost mohli změnit.

Nechte žáky, ať si svou práci sami zkontrolují a opraví pravopisné a gramatické nedostatky.

SOUDCI JAKO STRÁŽCI SPRAVEDLNOSTI

Soudce má za úkol projít si všechny informace, které mu poskytli právníci, a rozhodnout o tom, co je spravedlivé. Dnes si tuto dovednost sami vyzkoušíme.

Čtete žákům v libovolném pořadí demotivující a povzbuzující slova z níže uvedeného seznamu. Žáci budou určovat, zda jde o povzbuzující, nebo demotivující poznámku. Když uslyší demotivující komentář, schoulí se do dřepu. Při povzbuzujících slovech se postaví na špičky a vzpaží (při tom mohou kmitat prsty jako zářící hvězdy).

I. Shromážděte o dané situaci všechny informace

- › Jste si jisti, že k ní víte všechno?
- › Existuje nějaká další verze příběhu (jiný pohled na věc), o níž jste ještě neslyšeli?

II. Pokládejte vyjasňující otázky

- › Jste připraveni rozhodnout, zda je celá věc fér?

III. Prostředky nápravy

- › Jakým způsobem byste mohli vnést do situace spravedlnost?

Teď si zahrajeme na soudce. Přečtete si následující scénář a rozhodněte, zda je to spravedlivé, nebo ne.

Scénář

Dítě přichází domů a vidí, že jeho pes Buster vyhrabal na dvorku velikou díru. Chlapec se zlobí. Busterovi vyčiní a odepře mu večeři za to, že zlobil.

Ověřování spravedlnosti

Je to fér? Proč ano a proč ne? Jaké další informace se potřebujete dozvědět?

Opačná strana příběhu

Chlapec zapomněl psa nakrmit. Pes byl vyhladovělý, a proto vyhrabal díru ve snaze najít kost, kterou si tam dříve schoval. Hrabání je pro psy přirozené, nejde o žádné zlobení.

Ověřování spravedlnosti

Je rozhodnutí, které jste předtím udělali, stále správné?

Prostředky nápravy

Jak byste situaci napravili a vnesli do ní spravedlnost?

REFLEXE

Je důležité, aby se žáci naučili rozlišovat mezi:

- **skutečností** (vědomostmi),
- **výkladem skutečnosti** (její analýzou),
- **vlastním názorem** (hodnocením),
- **aplikací vědomostí na okolní svět** (a jejich využitím v praxi).

Pomocí těchto diskusních podnětů (otázek) vedte žáky ve třídě k debatě a zamyšlení.

1/ CO? > FAKTA

- › VĚDOMOSTI, které žáci získali.
- › Uvedte fakta, definujte, popište, označte, seřadte, vyjmenujte.

2/ CO Z TOHO VYPLÝVÁ? > ANALÝZA a SYNTÉZA

- › Rozčleňte informace, vyvozujte závěry, názorně ukažte (doložte příklady), nastiňte (popište), porovnejte, uveďte rozdíly, aplikujte předchozí vědomosti.

3/ CO TOMU ŘÍKÁTE? > ZÁVĚRY, ZHODNOCENÍ

- › Podrobení kritice, osobní hodnoty a názory.

4/ CO BUDE DÁL? > VYUŽITÍ V PRAXI

- › Rozvoj dovedností, řešení problémů, vymyšlení projektů.

METODIKA ZÁVĚREČNÉHO SHRNU TÍ

Vědomosti: Co jsme dnes zjistili o Shirin Ebadiové a Íránu? (kdo, kde, kdy, vyjmenujte, ukažte atd.).

Analýza/syntéza: Bylo Shirinino dětství jiné než to vaše a jakým způsobem? V čem se podobalo? Máte něco, co ona neměla (např. možnost chodit do školy, právní ochranu, dostatek jídla apod.)?

Jaká část Shirinina životního příběhu se vám nejvíce líbila? Bez kterých práv, která nyní máte, byste se jen stěží obešli?

Závěr: Co byste navrhovali udělat vy pro větší spravedlnost na zemi, případně pro mír okolo vás?

Využití v praxi: Co se teď změní u vás ve třídě poté, co jste se dozvěděli o Shirin? Co byste nyní díky tomu, co o ní víte, mohli udělat pro školu nebo komunitu? Co bychom se teď ještě potřebovali dozvědět o Shirin nebo naší komunitě, abychom to mohli podniknout?

➔ VÝZVA K AKCI

„STEJNÁ PRÁVA PRO VŠECHNY“

Mezinárodní den proti trestu smrti si připomínáme každoročně 10. října.

V programu PeaceJam vybízíme žáky k vytváření vlastních projektů pro školu nebo komunitu v rámci kampaně „Jedna miliarda aktů míru“ – „One Billion Acts of Peace“. Jedná se o celosvětovou občanskou aktivitu v čele s laureáty Nobelovy ceny míru, která se zabývá aktuálními problémy, s nimiž se v dnešní době potýkáme.

Můžete použít leták vytvořený u příležitosti **Mezinárodního dne proti trestu smrti** a vyzvat žáky k využití vlastních nápadů, jak svůj smysl pro spravedlnost mohou využít k ochraně lidských práv.

Tipy na to, jak správně odhadnout, co vaše okolí potřebuje, aneb jak využít přístup **UČENÍ V AKCI – SERVICE LEARNING (SL)** naleznete v Metodické příručce pro pedagogy.

Použijte náš leták, viz obrazová příloha.

TIP NA KONKRÉTNÍ AKCI

SHIRININA VÝZVA K AKCI: VŠECHNA PRÁVA PRO ŽENY A DĚTI

Shirin je přesvědčena o tom, že svět by byl mírumilovnější a spravedlivější, pokud bychom zastavili zneužívání žen a dětí a obhájili jejich základní lidská práva, např. možnost chodit do školy. Je také zapotřebí, abychom ženám a mládeži umožnili zastávat v místních komunitách vedoucí pozice.

Příprava:

V roce 1996 sepsalo několik stovek dětí z celého světa Úmluvu o právech dítěte. Uvádějí se v ní práva, která mají všechny děti na světě k tomu, aby vyrůstaly v bezpečí, zdravé a šťastné. Přečtěte si tato práva společně ve třídě a zamyslete se nad tím, která z nich děti u vás v komunitě nemají a která by potřebovaly nejvíce.

- **Právo na péči a výchovu**

Děti mají právo na rodičovskou nebo opatrovnickou péči.

- **Právo na hru a volný čas**

Děti mají právo na hru, volný čas a účast na kulturních a uměleckých aktivitách. Děti mají právo mít každý den nejméně několikahodinové volno, v němž nemusejí vykonávat žádné povinnosti.

- **Právo na respektující přístup a slušné zacházení**

Dospělí a ostatní děti se musí k dětem chovat s respektem a slušně.

- **Právo na vzdělání**

Každé dítě má právo na vzdělání, které by plně rozvíjelo jeho osobnost, talent, duševní a fyzické schopnosti, a to bez ohledu na finanční poměry rodičů.

- **Právo neúčastnit se války**

Lidé mladší 21 let mají právo odmítnout jít do války.

Diskusní otázky:

› **Které z uvedených práv je nejdůležitější a proč?**

› **Čím můžete přispět k tomu, aby děti u vás v komunitě měly základní práva nebo měly větší hlas a podílely se na rozhodování?**

Akce:

I. Nechte žáky rozhodnout o tom, na kterém z těchto práv je podle nich nejdůležitější zapracovat.

II. Metodou brainstormingu navrhujte, jakým projektem byste podle svých časových možností mohli přispět k ochraně tohoto práva?

III. Co vaše práce přinese dětem z komunity?

Reflexe:

Nechte žáky jednotlivé kroky prodiskutovat nebo o nich napsat záznam do deníků. Poproste je, aby napsali, jak se práce dařila, případně co by příště udělali jinak.

Slavnostní událost:

Jakmile projekt dokončíte, uspořádejte v komunitě slavnostní akci, na níž budete prezentovat, jak je v komunitě důležité dodržovat práva dětí. Požádejte žáky, aby představili informace o konkrétním právu, na němž pracovali, a krocích, které podnikli, aby toto právo dětem zajistili. Udělejte veřejnou výstavu ve škole nebo komunitě (např. ve veřejné knihovně, turistickém centru, na úřadu apod.).

ROZŠIŘUJÍCÍ AKTIVITY

Oblast

Aktivity

ČTENÍ

Výběr z literatury

Přečtěte si *The Little Black Fish* od Samad Bihringi (Ibex Publishers, 1997). Tato proslulá perská knížka pro děti vyšla poprvé v r. 1968. Pojednává o malé rybce, která se postavila své kultuře a tradicím, uniká z bezpečí rodné říčky a vydává se navzdory všem nástrahám objevovat svět. Dříve než se pustíte do čtení, zopakujte si čtenářské strategie: odhadování významu, dešifrování textu, techniky na porozumění, intonace, zřetelná výslovnost.

Diskusní otázky

- › Co černá rybka udělala jinak, než bylo zvykem?
 - › Proč opustila svou rodnou, bezpečnou říčku?
 - › V čem se Shirin Ebadiová této malé černé rybce podobá?
- Další doporučená literatura viz kapitola Zdroje a podklady.

PSANÍ

Náměty k písemným aktivitám (do deníků)

- › Co jste si mysleli nebo co jste věděli o Íránu před tím, než jste si přečetli životní příběh Shirin Ebadiové? Změnili jste názor na Írán? Pokud ano, tak proč?
- › Pro Shirin je důležité, aby se s ženami a dětmi zacházelo ohleduplně, s respektem. Čím vším můžete někomu jinému projevit respekt a úctu?
- › Pokud byste Shirin potkali a mohli se jí zeptat na jedinou otázku, co by to bylo a proč?

ÚSTNÍ PROJEV

Soudní rozhodnutí

Žáci si představí, že jsou v soudní síni. Rozdělte je do dvou skupin a vyberte jednoho soudce. Jedna skupina bude popisovat jednu stranu příběhu a druhá opačnou. V příběhu může jít o skutečný konflikt ve třídě, nebo si scénář vymyslete (např. jedna skupina čekala ve frontě na houpáčku a další skupina ji předběhla a houpáčku obsadila). Obě skupiny budou mít 15 minut na to, aby si promyslely svoje argumenty. Poté svou verzi přednesou soudci. Soudce bude pokládat dotazy a zváží, v čí prospěch případ rozhodne, případně navrhně nápravu (např. obě skupiny se musí střídat).

Interview s právníkem nebo soudcem

Pozvěte si do třídy obhájce nebo soudce a nechte žáky, ať si pro ně připraví dotazy.

Oblast

VÝZKUM

SPOLEČENSKÉ VĚDY

občanská práva
a úloha vlády
při jejich ochraně

Aktivity

Časová pásma

Seznamte se s tematikou časových pásem a zjistěte, do kterého z nich spadá Írán.

Kaligrafie

Zjistěte, jak se vaše jméno píše v perštině perskou abecedou.

- › Píše se v perštině jinak než ve vašem jazyce, nebo je písmo podobné?
- › Z jakých dalších jazyků se perština vyvinula?

Starověké civilizace

Írán je kolébkou několika nejstarších měst a civilizací v dějinách lidstva. Napište o jedné z nich, která vzbudila váš zájem. Začněte třeba u historie Shirinina rodného města.

Oblékání

Zjistěte, jak se Íránci oblékají. Mají jiné módní styly nebo se podobají tomu, jak se oblékáte ve vaší zemi?

Stravování

S jakým typickým jídlem se můžete setkat v íránském domově? Jaké potraviny jsou tam nejběžnější? Co jedí nejčastěji? Porovnejte způsob stravování v Íránu a u nás.

Mapy a vlajka

Žáci si vybarví mapu Íránu (k dispozici v kapitole Zdroje a podklady) a vyznačí v ní větší města a významné orientační body. Poté si vymalují íránskou vlajku a zjistí význam jejích barev a symbolů, viz

www.enchantedlearning.com/geography/flags/colors.shtml.

Časová osa

Po přečtení životního příběhu Shirin Ebadiové využijete schématu K-W-L (tabulka se třemi sloupci nadepsanými slovy *Vím-chci vědět-naučil jsem se z angl. Know-Want-Learned*) a po vyplnění tabulky:

- › Sepište si seznam hlavních událostí z Shirinina života. Možná do něj zahrnete i další věci, které příběh nezmiňuje a na které jste narazili při vlastním průzkumu.
- › Poproste žáky, aby zjistili, kdy se jednotlivé události v jejím životě odehrály, pokud se tato data neuvádějí.
- › Žáky rozdělené do skupin požádejte, aby události chronologicky seřadili a ke každé z nich nakreslili obrázek.
- › Časové osy můžete vystavit po škole. Obrázky pomohou mladším žákům, kteří možná nerozumí všemu z psaného textu. Pro žáky z nižších ročníků můžete časovou osu s chronologicky seřazenými událostmi předem připravit. Nechte je, aby k ní připojili ilustrace.

Oblast

Aktivity

Změny

Jak se změnil život (případně v čem zůstal stejný) od dob, kdy byli rodiče ve vašem věku? Pokud to nevíte, jak byste to mohli zjistit?

- › Znovu si přečtěte Shirinin životní příběh. Zaměřte se na to, jak se íránská společnost měnila v době jejího dospívání.
- › Uveďte tři změny, k nimž došlo v době Shirinina dětství a v době dospívání.
- › Poproste učitele, sousedy a rodiče, aby vám povyprávěli o něčem, co se od dob jejich dětství změnilo.
- › Představte si, jak se může během vašeho dospívání změnit komunita, v níž žijete. Napište o třech věcech, o nichž si myslíte, že budou jinak v době, až vám bude 18 let. (Jak se změní zákony, práva, životní prostředí, kultura apod.?)

MATEMATIKA

Grafy

Zeptejte se žáků, které z dětských práv považují za nejdůležitější. (Mohou např. zvedat ruce, když jim práva předcítáte.) Odpovědi zaznamenávejte na tabuli. Nechte je zpracovat na základě odpovědí sloupcový graf a příslušná zjištění podrobte analýze (např. které z práv je podle nich nejdůležitější, a které naopak považují za nejméně důležité).

Plynutí času

Obeznamte se s tematikou časových pásem a zjistěte, do jakého z nich spadá Írán [viz část Výzkum]. Nechte žáky vypočítat časový rozdíl mezi jejich bydlištěm a Teheránem. Nabízejte jim k výpočtu různé scénáře (např. Když právě snídáte, kolik hodin je v Teheránu?).

PŘÍRODNÍ A TECHNICKÉ VĚDY

geologie,
utváření krajiny

Terén

Írán leží v nadmořské výšce asi 1800 m. Krajina je hornatá a skalnatá. Někdy tam dokonce také sněží. V Íránu nalezneme i velmi suché pouštní oblasti. Jaké organismy objevíme v těchto různých typech krajiny? Vyhledejte informace o tom, proč vznikají písečné duny a co stojí za formováním různých druhů krajiny.

Změny v průběhu času

Jak se v průběhu času změnilo íránské klima (horské útvary, řeky, oceány atd.)? Jaké hlavní důvody pro to existují?

HUDEBNÍ VÝCHOVA

Ukázky íránské hudby

Pusťte dětem ukázky íránské hudby (viz seznam v kapitole Zdroje a podklady).

Oblast

Aktivity

Beseda

Pozvěte si na besedu íránského(-é) hudebníka(-y).

Poslech

Vyhledejte na internetu nějakou íránskou rozhlasovou stanici a poslechněte si ji.

VÝTVARNÁ A PRACOVNÍ VÝCHOVA

Kaligrafie

Pozvěte si do třídy rodilého Íráčana, který žije ve vaší zemi a umí psát persky, aby žáky naučil psát různá písmena z perské abecedy. Žáci se naučí psát svoje jméno a možná i název školy.

Konturová kresba naslepo

Navrhněte žákům, aby vyhledali předměty nebo jednoduché obrázky, jimiž by vyjádřili své mentální vnímání Íránu. Pokud se obrázek skládá z mnoha částí, pak se zaměřte jen na jeden aspekt.

- › Diskutujte se spolužákem o předmětech, které jste si vybrali.
- › Zavřete oči a zamyslete se nad tím, co všechno jste se o Íránu naučili.
- › Dívejte se na předmět, NIKOLI na papír, a zkuste ho nakreslit z paměti. Pravděpodobně nebude vypadat stejně jako předmět, který slouží jako model.
- › Postup zopakujte. Tentokrát kreslící náčiní (tužku, propisku, uhel apod.) nezvedejte z papíru, dokud kresbu zcela nedokončíte.
- › Na chvíli se na svou konturovou kresbu zadívejte.
- › Podle fantazie a pomocí různých barev vytvořte nový obrázek, v němž využijete tvary, které už máte na papíře.

Kresby/malby žáků vystavte po škole nebo v komunitě, včetně krátkých popisků a vysvětlivek.

UČENÍ V AKCI

Nadace „Zachraňte děti“ (SCF) bojuje za práva dětí po celém světě a vede aktivně kampaně proti verbování dětských vojáků, viz <http://www.savethechildren.org>.

Dětský fond Nadace spojených národů (UNICEF) působí na mezinárodní úrovni v oblasti ochrany práv dětí a jejich základních potřeb, viz <http://www.unicef.org/>.

Představení

Připravte se žáky hru o životě Shirin Ebadiové a sehrajte ji pro obecenstvo, např. seniory nebo mladší spolužáky. (Dbejte, aby srozumitelně zformulovali to, co chtějí ostatní naučit a věděli proč.)

Prostředky nápravy

Nechte žáky, ať zřídí „soud“, který bude žákům nebo skupinám ve škole pomáhat řešit konflikty. Mohou k tomu využít „test spravedlnosti“ nebo „prostředky nápravy“ tak, jak se o nich učili v této lekci s cílem zajistit dodržování práv dětí.

ZDROJE

DOPORUČENÁ ČETBA:

- Sladký, J. (2021). *Írán – Tisíc a jedno dobrodružství*. Brno: CPress
- neznámý autor (2016). *Pohádky tisíce a jedné noci*. Praha: XYZ

ZAHRANIČNÍ ZDROJE::

- Bihurangi, S (1999). *Forty Fortunes: A Tale of Iran*. Boston: Clarion Books
- Bihurangi, S. (1997). *The Little Black Fish*. Wahington: Ibex Publishers
- Kyle, K. (2003). *Respect. Chanhassen*: Child's World
- Lewis, B. (2000). *A Leader's Guide to Being Your Best*. Minneapolis: Free Spirit
- Meiners, C. (2004). *Respect and Take Care of Things*. Minneapolis: Free Spirit Publishing
- Mosher, K. (1996). *Learning about fairness*. New York: Power Kids
- Piper, W. (2003). *The Little Engine that Could Storybook Treasury*. New York: Grosset & Dunlap
- Salzman, M. E. (2003) *I am Fair*. Edina: Abdo Publishing
- Small, M. (2006). *Being Fair*. Minneapolis: Picture Window Books
- Small, M. (2006). *Being Respectful*. Minneapolis: Picture Window Books

SEZNAM HUDEBNÍCH DĚL:

- Various artists. (1995). *The World Sings Goodnight* [CD]. Boulder, Colorado: Silver Wave Records.
- Freeman, L. (2005). *Color wheel cartwheel* [CD]. Portland: CD Baby.

ODKAZY NA YOUTUBE:

- [aSinnerman]. (2007, 23. října). *Masters of Persian Music - Saz va Avaz (Nahoft)* [videosoubor]. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=df6x9AgAW-Y> [PERSIAN TUBE]. (2020, 25. červenec). *Persian Music | Iranian Music 2020 | Persische Musik | هن آقشاع یناری دیج کنهآ* [videosoubor]. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=i7BjwmyjlaM> [8K Xplore]. (2023, 14. dubna). *IRAN - JEWEL of the MIDDLE EAST (4K Ultra HD)* [videosoubor]. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=CajC67uG4Sc> [Tomangelteam]. (2023, 6. května). *Pohádky tisíce a jedné noci 1974 CZ* [videosoubor]. Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=cgV4PeVGuMw>

INTERNETOVÉ ZDROJE:

- *Fact Monster* [webová stránka]. (n.d.). Dostupné z <https://www.factmonster.com/>
- *Iranian Children's Right Society* [webová stránka]. (n.d.). Dostupné z <https://www.iranianchildren.org/>
- *Save the Children* [webová stránka]. (n.d.). Dostupné z <https://www.savethechildren.org/>
- *UNICEF* [webová stránka]. (n.d.). Dostupné z <http://www.unicef.org/>
- Týcová, M. & Vokrouhlíková, J. (producent) & Matějková, J. (režisér). (2005). *Náboženství světa* [televizní pořad]. Brno: Česká televize. Dostupné z <https://edu.ceskatelevize.cz/video/1226-islam>
- Schubert, I. (producent) & Šmíd, J. (režisér). (2021). *Lidská práva a práva dětí* [televizní pořad]. Brno: Česká televize. Dostupné z <https://edu.ceskatelevize.cz/video/14960-lidska-prava-a-prava-deti>
- Anča. (2016, 22. září). *Íránská rodina 3x jinak* [blog post]. Dostupné z <https://zcesty.net/zcestar/lide-zvyky-a-kultura/iranska-rodina-3x-jinak/>
- ZŠ Dobřichovice (n.d.). *Časová pásma*. Získáno 28. září 2023 z https://old.zsdoberichovice.cz/programy/zemepis/casova_pasma/index.htm

O kom jsou další lekce?

Sir Joseph Rotblat

Leymah Gbowee

Mairead Corrigan Maguire

Rigoberta Menchú Tum

Jeho Svatost Dalajláma

Betty Williams

Adolfo Pérez Esquivel

Óscar Arias Sánchez

14 laureátů Nobelovy ceny za mír

Jody Williams

Kailash Satyarthi

José Ramos-Horta

arcibiskup Desmond Tutu

Tawakkol Karman

Alfred Nobel

KONTAKTUJTE NÁS

Máte zájem o více informací o programu PeaceJam?

Navštivte naše stránky peacejam.cz
nebo nám pošlete mail na info@peacejam.cz

Těšíme se na spolupráci s Vámi!

billion acts

